

การเมืองไทยกับปฏิวัติตุลาคม *

เสน่ห์ จามริก

บท ความนี้จะใช้คำว่าปฏิวัติ เพื่อ อธิบายความหมายและความสำคัญ ของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ฯ-๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๖ โดยแท้จริงแล้ว การกระทำและพฤติกรรมเป็นไป ของเหตุการณ์นี้แตกต่างสับสนจากการปฏิวัติอื่นๆ ที่เข้าใจกัน ขบวนการที่เกิดขึ้นย่อมต้องมีการวางแผนนัดหมายกันอย่างรัดกุมโดยไม่ต้องสงสัย เนื่องจากยังคงในช่วงตั้งแต่เข้าวันที่ ๑๕ ตุลาคม เมื่อ กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กระทำการบีบังคับให้มหาวิทยาลัยดสอบและพาภัน ชุมนุมโตามตัวรัฐบาล แล้วก็เห็นได้ชัดว่า เป็นปฏิบัติ การที่ย่อมต้องนำไปสู่การประจันหน้ากับทางการ รัฐบาลอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ในข้อนี้บรรดาผู้ ก่อการก็คงจะต้องถูกเรียกว่า ประเ蜜นลู่ทางและผล สะท้อนกันมากพอตู้ที่เดียว แต่ถึงกระนั้นจะมีโครง สักกีคนที่จะคิดไปถึงขั้นล้มล้างรัฐบาลเพื่อขึ้น เกลิงอำนาจจากรากของบ้านเมืองเสียเองตามแบบ ฉบับของนักปฏิวัติทั่วโลก จะอย่างไรก็ตาม ขบวนการตุลาคมไม่อยู่ในฐานะที่จะกระทำการชั่นนั้น อย่างแน่นอนไม่ว่าจะมองจากแง่ของการจัดระเบียบ องค์การยุทธศาสตร์ หรือบุคลิกภาพผู้นำ การใช้กำลังในตอนเช้าตัวรุ่งวันที่ ๑๕ ตุลาคม เป็น เรื่องของเหตุบังเอญเสียมากกว่า ไม่ว่า datum ข้อ

เหตุจริงฝ่ายใดจะเป็นผู้ริบกระกำก่อนก็ตาม ใน ตอนเด็กของวันที่ ๑๓ นั้นเอง เมื่อรู้สึกกันว่า สถานการณ์เข้าที่คับขันสิ่งที่ผู้นำคุ้มขวนประท้วง ปฏิบัติก่อนสิ่งอื่นใดคือ สั่งเคลื่อนขบวนไปสู่สวน จิตราดา “เพื่อหวังเอาพระบารมีเป็นที่พึ่ง”^๑ การประท้วงต่อสู้หลังจากนั้นก็เป็นลักษณะของเรื่อง ราบปูทางเฉพาะหน้า การบุกรุกเผาทำลาย สถานที่ดูจะเจาะแจ้งแนวชั้ดเฉพาะที่เป็นสัญญาณ ของการใช้อำนาจจากขี้และอิทธิพลชั่ววัยอย่างเช่น สำนักงาน ก.ด.ป. สำนักงานกองสลากรกินแบ่งฯ ฯ ข้อที่น่าสังเกตก็คือตลอดเวลาของการต่อสู้ ขบวน การตุลาคมพยายามยิงสถาบันประเพณีและวิธี การอหิงสาซึ่งตนประกาศไว้ตั้งแต่ต้นเหตุการณ์ฯ-๑๕ ตุลาคม จึงเป็นภาพที่ระคนไปด้วยมาตรการ รุนแรงและวิธีการสันติสัลักษณ์ไป^๒

ถึงแม้ขบวนการตุลาคมจะไม่ใช่ขบวนการ ปฏิวัติ แต่เหตุการณ์เดือนตุลาคมนับได้ว่าส่งผล ปฏิบัติผลักดันระบบ ชีวิตการเมืองไทยให้เข้าสู่ ช่วงการเปลี่ยนแปลงสำคัญ อีกช่วงหนึ่งหลังจาก ปฏิวัติปี ๒๕๑๔ เหตุการณ์ตุลาคมเริ่มต้นด้วย กลุ่มเรียกว่ารัฐธรรมนูญเพียงไม่กี่คน แต่ขยาย ลุก成為การตุบปากให้เกิดการตื่นตัวและสนับสนุนของ นักเรียน นักศึกษา และประชาชน จำนวนครึ่งค่อน

* พิมพ์ครั้งแรกใน วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (พฤษภาคม ๒๕๑๗) - บก.

^๑ วันมหาบุติ วารสาร อ.ม.ธ. ฉบับพิเศษ ๑๕ ตุลาคม (กรุงเทพฯ ๒๕๑๖) หน้า ๔๓

^๒ Stewart Meachum, "The Ten Days that Shook Thailand", *International Affairs : Report from Quaker Workers*, Vol. xx, No. 6 (November 1973) หน้า ๕-๘

ล้านร่วมชุมนุมกันในท้องถนนกรุงเทพมหานคร รวมทั้งนักเรียน นักศึกษา ประชาชนในท้องที่ต่างๆ เกือบทั่วประเทศ” ความพร้อมเพรียงพร้อมใจ ของมวลชนซึ่งอุบัติขึ้นอย่างฉับพลันทันได้ในชั่วระยะเวลาอันสั้นเช่นนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่ควรจะบอก อะไรได้มาก เผพะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่อยู่ว่า ประชาชนคนไทยยังไม่พร้อมที่จะต่อสู้เพื่อสิทธิ เสรีภาพอันเป็นเรื่องเกียวกองถึงปัญหาปากท้อง ของตนโดยตรง ความตื่นตัวและ恐怖หนักสำนึก ในส่วนได้เสียอันเป็นผลมาจากการ “วีรกรรม” เดือน ตุลาคมก็ดี การสถาปัตยตัวของรัฐบาลชุดถนนอม- ประภาส ก็ดี เหล่านี้ เป็นการปลดปล่อยพลัง

เศรษฐกิจสังคมและปัญหาขัดแย้งต่างๆ ซึ่งกดเอา ไว้ด้วยระบบการอันฝืนกับสภาพที่เป็นจริงของสังคม เหตุการณ์เดือนตุลาคมเปลี่ยนรูปการเมืองของ อภิสิทธิ์ชันมาสู่การเมืองของมวลชน ปฏิวัติ๑๙ ตุลาคม จะเป็นที่เข้าใจได้ดีขึ้นก็ในแต่ที่เป็นช่วงหนึ่งใน กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมการเมืองไทย แต่โดยที่การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องกระบวนการถึงอำนาจ และผลประโยชน์ จึงเป็นธรรมชาติที่ย่อมจะต้องมี กลั่นกรองสนับสนุนและต่อต้าน ทำนองเดียวกับที่ย่อน จะต้องมีกลั่นกรองชุมชน และผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับ การเปลี่ยนแปลงภายหลังเหตุการณ์เดือนตุลาคม ชีวิตการเมืองไทยกำลังยืนอยู่ จุดของการขัดแย้ง

“ วันมหาปีติ หน้า ๑๗-๑๔๖ ”

“ กล่าวคือสิทธิเสรีภาพตามสัญชาตญาณของหนาในธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งไม่สูจังหวัดกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ แบบทางการที่บรรดาผู้มีอำนาจและนักวิชาการทั้งหลายพยายามจะเข้าใจ อย่างเช่นการเลือกตั้งผู้แทน การตั้งพรรคการเมือง (แบบในอังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ) หลักความคิดที่ว่า “คนเกิดมาเป็นเสรี” มีใช้เป็นเพียงหลักการพื้นที่ทางปรัชญาโดยๆ หากยังคงถือความเป็นจริงทางสังคมวิทยา ข้อนี้เป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจสำหรับผู้นิยมเผด็จการไม่ว่าจะฝ่ายขวาหรือซ้าย พลังชีส์ หรือคอมมูนิสต์ ”

สำคัญอีกภาระหนึ่ง คือพลังเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาด้าน “ อีกภาระหนึ่งที่ระบบค่านิยม และโครงสร้างสังคมไทยกำลังถูกทดสอบความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนในสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลง

วิกฤตการเปลี่ยนแปลง

ท้าเดือนเศษให้หลังปฏิวัติเดือนตุลาคม สภาพบรรยายกาศทางการเมืองของไทย เห็นจะพอกประมวลได้จากคำตามคำตอบอันยังความว่ากัน ในจิตของคนจำนวนไม่น้อยอย่างเช่นที่ว่า

“.....หลังจากที่เราได้ร่วมแรงร่วมใจกันขับไล่จอมทรราชหงส์สามออกนอกประเทศไปแล้ว โครงสร้างที่เหลือ Ramirez ของสังคมเรานั้น มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปบ้าง? ทรงเล็กทรงราชน้อยก็ยังเข้ามาอยู่ในอำนาจเช่นเดิม กลุ่มน้อยทุนนิยม ทำการชุดเดียวอย่างหนาแน่นขึ้น.....โครงสร้างของระบบราชการเรามีอะไรดีขึ้นมาบ้างไหม? ความเป็นอภิสิทธิ์ชนของคนบางกลุ่มได้ลดน้อยลงไปบ้างหรือ?

“เปล่าเลย อุปกรณ์และเครื่องมือ หรือกลไกต่างๆ ที่เคยทำความเดือดร้อนให้กับประชาชนก็ยังอยู่ครบครันเช่นเดิม ยังเอื้ออำนวยที่จะให้ผู้เข้ามารับตำแหน่งต่อ กลายเป็นทรง ได้ดังเช่นแต่ก่อน แม้ว่าเราจะได้รัฐบาลใหม่ก็ตาม แต่เมื่อรัฐบาลใหม่ก็ยังยึดถืออยู่ในนโยบายแบบเดิมๆ ประกาศเหมือนกับที่สามพรรชาใช้กันมาแล้ว

นั้นจะมีความหมายอะไรกับการได้รัฐบาลใหม่.....”^๖

หรือว่าอย่างเช่นในกรณีกลุ่มนายตำรวจ ได้ยังเรื่องการแต่งตั้งนายพลทหารนักการเมืองให้เป็นอธิบดีและผู้ช่วยอธิบดีตำรวจซึ่ง “....อาจจะกล่าวได้ว่า เป็นเพระเหตุการณ์วันมหาวินัยไม่ได้เปลี่ยนสังคมและค่านิยมของคนไทย ยังไม่กระทบกระเทือนต่อระบบราชการแบบดั้งเดิม....”^๗

ฯลฯ ฯลฯ

ความจริงเสียงวิพากษ์วิจารณ์ระบบราชการไม่ใช่เป็นของใหม่อะไรเป็นแต่ว่าปฏิวัติเดือนตุลาคม มีส่วนเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความหวังและความมั่นใจอย่างสูงส่ง พร้อมๆ กับที่ปลดปล่อยพลังขัดแย้งทางเศรษฐกิจ และสังคมใหม่ๆ ออกแบบให้ปัญหาปราฏภูเด่นชัดขึ้น และในประการสำคัญ สภาพลักษณ์เดื่อมทรมานของระบบราชการกำลังเริ่มถูกเพ่งเลิงโฉมดีขึ้นโครงสร้างอำนาจ ระบบราชการถือเป็นหลักนำในระบบชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาวไทยมาช้านาน เป็นจุดรวมศูนย์ของค่านิยมและพลังการเมืองการบริหารทั่วมวล แบบแผนความล้มพังนี้ระหว่างราชการกับมวลชน ถูกกำหนดโดยผู้ด้วยค่านิยมประเพณีซึ่งเสนอสนองความต้องการมูลฐาน คือความรอดอยู่ และความมั่นคงของชาติ “ประวัติศาสตร์ชาติไทย” ให้ความหมายในแบบของประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อความรอดอยู่ คุณสมบัติของผู้นำคือความเป็นนัก grub ค่านิยมของราชการซึ่งเป็นหลักนำประชาธิรัฐ

^๖ ซึ่งก็เป็นลักษณะธรรมชาติของชีวิตการเมืองโดยทั่วไป โปรดดู Gerhard Lenski, *Power and Privilege : A Theory of Social Stratification*, (Mc Graw – Hill, Inc, 1966) หน้า ๕-๑๗ อธิบายปัญหาโดยยังระบุว่า “Conservative Thesis” และ “Radical antithesis”

^๗ อาจารย์สุวรรณพ “ความสามัคคีของชนในชาติ จะเกิดขึ้นได้อย่างไร” ประชาธิรัฐ ๕ มีนาคม ๒๕๓๗ หน้า ๕

^๘ พ.ต.ต. อันันต์ เสนอขันธ์ ร.ต.อ.มนัส สัตยารักษ์ ร.ต.อ.วรลักษ์ สุวน : อันตราย อ.ต.ร. (กรุงเทพฯ ๒๕๓๗) หน้า

คือค่านิยมแบบทางการเพื่อจาร์งคุณค่าสูงสุดยังไง
แก่เอกสารและความมั่นคงของประเทศชาติ ฐานะ
สัมพันธ์ในระบบโครงสร้างค่านิยม เช่นนี้ โดยราก
ฐาน เป็นการแบ่งชั้นกันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม
กล่าวคือ เป็นรูปความสัมพันธ์ที่เป็นไปทางเดียว

สถานภาพของระบบราชการแบบเป็นเจ้า
คนนายคนคงสืบเนื่องตลอดมาจนปัจจุบัน “ยุค
ประชาธิปไตย” มีได้เปลี่ยนแปลงค่านิยมทัศนคติ
และการประพฤติปฏิบัติทางการเมืองการปกครอง
เช่นว่านี้ ปฏิวัติ ๒๕๗๔ โดยแท้จริงเป็นการปฏิวัติ
ของข้าราชการ เป็นการต่อสู้ของคนรุ่นใหม่กับคน
รุ่นเก่า กระบวนการต่อสู้ทางการเมืองจำกัดวงอยู่
ภายในกลุ่มอิทธิพลและผลประโยชน์ของข้าราชการ
โดยเฉพาะ รวมความก็คือเป็นการเมืองของ
อภิสิทธิ์ชั่งแบบแผนของการเปลี่ยนแปลงทาง
การเมืองไม่ได้มีความหมายอะไรมากไปกว่าการแบ่ง
พรครแบ่งพวกแบ่งกลุ่มเปลี่ยนมือเปลี่ยนอำนาจ
ระหว่างกันเอง^๔ ในช่วง ๔๑ ปีระหว่าง พ.ศ.
๒๕๗๔-๒๕๑๖ การเมืองไทยมีการเปลี่ยนรัฐบาล
ถึง ๓๔ ชุดรวมทั้งชุดรัฐบาลล้วนๆ ธรรมศักดิ์
ปัจจุบัน มีตัวบุคคลดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
มา ๑๙ คน ในจำนวนนี้เป็นพลเรือนถึง ๘ คนก็จริง
แต่เมื่อนับระยะเวลาของการครองอำนาจแล้ว
นายกรัฐมนตรีพลเรือน (พระยามโน兜-คง-ทวี-
เสนีย์-ปรีดี-จาร์ง-พจน์) ครองอำนาจอยู่เพียง ๔
ปีเศษในระยะ ๔๑ ปีที่ผ่านมา เกือบตลอดเวลา
การเปลี่ยนและครองอำนาจการเมืองกระทำโดย
วิธีการใช้กำลังและอิทธิพลสนับสนุนทางทหาร
ระบบการเมืองที่อาศัยอิทธิพลทางกำลังอาวุธจะ
สามารถสร้างเสริมเสถียรภาพได้เพียงใดนั้น ขึ้น

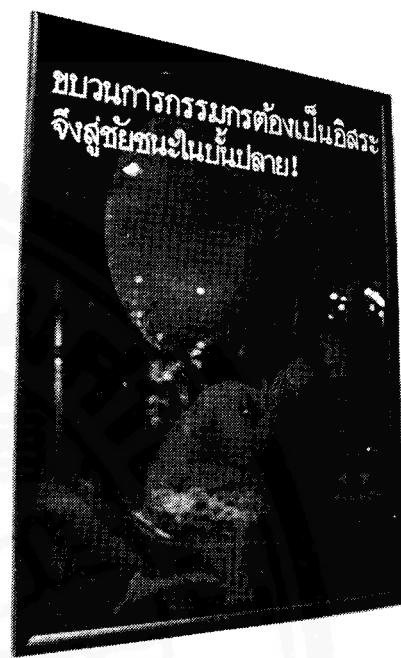
อยู่กับว่าจะดูความหมายของเสถียรภาพกันเช่นไร
ที่แน่นอนก็คือทำให้การเปลี่ยนแปลงใดๆ ยากที่
จะกระทำได้โดยสันติวิธี เหตุการณ์เดือนตุลาคม
อย่างน้อยก็สะท้อนถึงปัญหาสำคัญยิ่งของข้อนี้
ซึ่งจะยิ่งทวีความสำคัญและความสับซ้อนขึ้น
ในยุคหลังปฏิวัติตุลาคม

ระบบการเมืองของอภิสิทธิ์ชั่ง เช่นว่านี้
เป็นสมือนเกราะคุ้มกันที่ดีของระบบราชการ
และตามความจริงก็เป็นเช่นนั้น เพราะผลที่สุดแล้ว
ระบบราชการเป็นฐานกำลังสนับสนุนสำคัญใน
ฐานะเป็นแหล่งทรัพยากรทางปัญญาความคิดและ
วิทยาการในการปกครองและการบริหาร อิทธิพล
ผลประโยชน์มีอยู่ร่วมกัน และแบบแผนค่านิยม
ประเพณีอันวายส่งเสริมให้เป็นเช่นนั้น ยิ่งมาใน
ช่วงระบบทหารสมัยสหមติ-ถนน-ประจำส ตั้ง^๕
แต่ “ปฏิวัติ” ปี ๒๕๐๑ สถานภาพอำนาจของ
ระบบราชการถึงขีดสุด การพิจารณาความต้องการ
ชอบ เดือนขันเดือนด่านดำเนินวงข้าราชการประจำ
เริ่มกลายเป็นบันไดขึ้นไปสู่สถานภาพทางการเมือง
ดังจะเห็นได้จากหลักนิยมดังตัวบุคคลจากตำแหน่ง
ปลัดกระทรวงขึ้นเป็นรัฐมนตรี เมื่อพิจารณาดู
ส่วนประกอบทางคณะรัฐมนตรีในสมัยระบบอบน
ทหารแล้ว เห็นได้ว่าแทบไม่ผิดอะไรกับคณะ
รัฐมนตรีสมัยพระยามโน兜 เมื่อปี ๒๕๗๔-๒๕๑๖
รัฐบาลล้วนๆ ธรรมศักดิ์ปัจจุบันก็อยู่ในลักษณะ
เดียวกันกล่าวคือประกอบไปด้วยข้าราชการประจำ
และข้าราชการบำนาญเป็นหลัก

ในรูปการณ์เช่นนี้ระบบราชการเป็น
เวทีรับรองการต่อสู้และแบ่งกลุ่มทางการเมือง
ทัศนคติและหลักประพฤติของข้าราชการเฉพาะ

^๔ Joan Vincent, “Anthropology and Political Development” ใน Colin Leys (ed.) *Politics and Change in Developing Countries : Studies in the Theory and Practice of Development*, (Cambridge University Press, 1969), หน้า๑๖-๑๗ ซึ่งดังข้อสังเกตในทางทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมืองในความหมายที่เป็นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง
ความหมายและความสำคัญของปฏิวัติเดือนตุลาคมในการประเมินของผู้เขียนมีรูปในแบบนี้

อย่างยิ่งในระดับสูง ซึ่งยอมป่ายเบนไปที่ศูนย์ของ
อำนาจและอิทธิพล ซึ่งในขณะเดียวกันเต็มไปด้วย
ความไม่แน่นอน แต่ก็สามารถให้คุณให้โภษแก่ฐานะ
ทางวิชาชีพของข้าราชการได้อย่างอเนกอนันต์^{๗๐}
ผลที่ตามมา ก็คือ ระบบราชการค่อยๆ แยกตนเอง
จากโลกภายนอกประกอบขึ้นเป็นสังคมที่กำหนด
จุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง มีแบบแผนความคิด
ความประพฤติ กฎจรรยาบรรณและความจงรัก
ภักดีเฉพาะภายในของตนเอง ประกอบเป็นชนชั้น
ซึ่งสืบทอดค่านิยม อุดมการณ์และทัศนคติแบบ
เจ้าคนนายคน ตั้งตนอยู่เหนือสามัญชนส่วนใหญ่^{๗๑}
นโยบายคำชี้แจงที่ว่า “เข้าถึงประชาชน” ซึ่งท่องจำ
กันขึ้นในยุคคำนำหน้าจักราช ใหญ่ของระบบราชการ
สมัยระบบ สฤษดิ์-ถนน-ประภาส นั้นในตัวเอง
แสดงถึงสถานภาพที่อยู่เหนือของระบบราชการ
และโดยราษฎรฐานะทั่วไปให้เห็นถึงซึ่งห่วงว่าระหว่าง
ราชการกับประชาชน แต่แล้วอย่างดีที่สุดที่ระบบ
ทหารจะคิดทำได้ก็คือ อาศัยระบบราชการนั้นเอง
ให้เป็นสื่อที่จะ “เข้าถึงประชาชน” ในช่วงที่มีรัฐ-
ธรรมนูญและรัฐสภา ปี ๒๕๑๒-๑๔ พระครองฝ่าย
รัฐบาล คือพระศสหประชาไทย ดูจะเคยประกาศ
ความพยายามที่จะใช้พระครองมีองเป็นเครื่องมือ
สร้างสัมพันธ์กับประชาชนโดยจัดตั้งสำนักงานสาขา
พระราชชั้นตามท้องที่ต่างๆ แนวความคิดนี้ดูจะ

แห่งวงจำกัดแคบๆ ของระบบราชการออกนำไป
แต่แล้วเมื่อจากลักษณะการจัดระเบียบองค์การ
ของพระคร แบบแผนและแนววิธีดำเนินงาน
ตลอดจนบุคลิกภาพของทั้งผู้นำและบรรดา
พลพระคึกคักได้ชัดว่า ไม่มีทางคิดอ่านสร้างสรรค์
และปฏิบัติให้หลุดพ้นออกไปจากความเป็นเจ้าชูน
มูลนิยมได้ และในที่สุดเพราเหตุของความเป็น
เจ้าชูนมูลนิยมนี้เองที่ทำให้ไม่อារคความอดทน

“ ที่กล่าวมานี้หมายถึงระบบการซึ่งบังคับให้ศักดิ์ และการประพฤติปฏิบัติมีแนวโน้มที่จะเป็นไปเช่นนั้น ในที่สุด ให้เราตั้งมีบุคคลประเภทนี้ยืนหยัดติดกันเสียงเป็นก้อนแข็งแกร่ง ลังที่เคยตั้งข้อสังเกตไว้ โปรดดู Saneh Chamarik, “Questions of Stability and Security in Thailand” ใน Trends in Thailand (Singapore University Press, 1973) หน้า ๙๖

^{๗๐} ในประเทศไทยนี้ผู้เขียนเคยดึงข้อสังเกตเปรียบเทียบถึงระบบราชการของจีนก่อนหน้าปฏิวัติกมินตั้งปี ๒๕๕๔ ซึ่ง
ประกอบด้วยกลุ่มชน “นักวิชาการ” และซึ่งแยกตัวจากชีวิตของมวลชน ทำมองเดียวกันกับระบบราชการไทยปัจจุบัน โปรดดู
เสน่ห์ จำริค : “การเปลี่ยนแปลงและอนาคตของสังคมไทย” ใน เอกกักษณ์ของสังคมไทยในอนาคต (สมาคมอนุรักษ์
ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ พ.ศ.๒๕๑๕) หน้า ๑๑๙-๑๑๔

เกี่ยวกับเรื่องทางด้านของจีน โปรดดู Han Suyin, China in The Year ๒๐๐๑ (Penguin Books, ๑๙๖๗) หน้า

ต่อการร่วมกับรัฐสภาต่อไปได้ ทั้งๆ ที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๑๑ ประกอบกับอิทธิพลอันฟุ่มเฟือยมาหากาลของ “ฝ่ายบริหาร” แล้ว รัฐสภา ชุดปี ๒๕๑๒-๑๔ ก็เปรียบประดุจลูกไก่ก่ออยู่ในกำมือไม่มีทางควบคุมหรือเล่นงาน “สตีเยอร์ภาพ” ของ “ฝ่ายบริหาร” ได้เลย^{๑๙}

ระบบสัมพันธ์ทางการเมืองในรูปลักษณะดังกล่าวมานี้ อันที่จริงแล้วอาจจะดำเนินคงอยู่ตลอดไปโดยไม่มีปัญหาอย่างมาก ถ้าหากว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงในพื้นฐานโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม แต่สังคมไทยก็เช่นเดียวกับสังคมมนุษย์อื่นๆ ทั่วโลก ยอมจะหนีกฎของการเปลี่ยนแปลงไปไม่พ้น และระบบราชการของไทยก็ต้องได้วัตถุประสงค์อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เช่นกัน ปัญหาอยู่ที่จะต้องพยายามเข้าใจลักษณะแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงให้ถ่องแท้แล้วก็อีกเช่นเดียวกับระบบราชการไทยยังคงขึ้นอยู่โลกเฉพาะของตนเอง ไม่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม อันกำลังเปลี่ยนแปลงไป เพราะจุดมุ่งหมายจำกัดอยู่แต่เพื่อรองรับความเป็นใหญ่และคุ้มครองอิทธิพล ผลประโยชน์ของสมัครพรรคพวกและบริวารภายในวงแคบ อะไรที่ดูเป็นพิษเป็นภัยต่ออำนาจและอภิสิทธิ์ของตนแล้ว นั่นก็คือภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ผลก็คือไม่วัดจักแบ่งแยกอะไรส่วนตัวอะไรส่วนรวม ศาสตราจารย์ลิปเซทเคยดังข้อสมมุติฐานทางทฤษฎีไว้ว่า “...ถ้าการเปลี่ยนแปลงหรือ...การปฏิวัติจะมีขึ้นในสังคมในอนาคตแล้ว...ส่วนที่จะถูกโฉนดมากและเป็นเป้าที่เดนชัดก็คือ ระบบราชการ...” โปรดดู “การเปลี่ยนแปลงและอนาคตของสังคมไทย” ในหนังสือที่อ้างถึง หน้า ๑๑

มหาชน (Legitimacy)^{๒๐} ฐานะของระบบทหารัฐธรรมนูญในปัจจัยเหล่านี้ เมื่อแขกับบ้านทางเปลี่ยนแปลง ในสภาพการณ์ชั่วนี้ ระบบราชการจึงต้องเป็นเป้าของการโจมตีอย่างช่วยไม่ได้ในฐานะเป็นส่วนของโครงสร้างอำนาจ^{๒๑}

เป็นที่เห็นได้ว่า ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา พื้นฐานเศรษฐกิจสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประชากรเพิ่มขึ้นเกือบทั่วโลก ๒๑,๕ ล้านในปี ๒๕๙๖ เป็นเกือบ ๔๐ ล้านในปี ๒๕๑๖ อัตราที่เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ ในปัจจุบันเป็นสัญญาณว่า ปัญหางวิกฤตในเรื่องบัจจัยทั้งสี่จะทับถมทวีคุณ นอกเหนือไปจากปัญหาความแออัดและการตอกย้ำเฉพาะอย่างยิ่งในเมือง ในโครงสร้างเศรษฐกิจ เกษตรกรรมเคยเป็นแหล่งผลิตคิดเป็นมูลค่าถึงครึ่งของผลผลิตรวมภายนอกในประเทศไทยในปี ๒๕๘๕ (คือ ๑๔,๑๐๐ ล้านบาทต่อ ๒๕,๔๐๐ ล้านบาท) มาในปี ๒๕๑๓ ลดลงเหลือไม่ถึงร้อยละ ๓๐ (คือ ๔๐,๑๐๐ ล้านบาทต่อ ๑๗๕,๗๐๐ ล้านบาท) อัตราเพิ่มผลผลิตโดยเฉลี่ยระหว่างปี ๒๕๑๐-๑๔ ทางภาคเกษตรกรรมเพิ่มเพียงร้อยละ ๔.๑ ต่อปี ต่างกว่าอัตราเพิ่มของผลผลิตทั้งหมดซึ่งเท่ากับร้อยละ ๗.๒ ต่อปี ตรงกันข้ามกับภาคเศรษฐกิจ อื่นๆ ซึ่งอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูง ซึ่งแสดงว่าอัตราการเจริญเติบโตเป็นไปอย่างรวดเร็วเฉพาะอย่างยิ่งในด้านประดิษฐกรรม การก่อสร้าง การขนส่งและคมนาคม การค้า การเงิน การธนาคาร ยิ่งกว่านั้นในภาคเกษตรกรรมเอง ข้าวซึ่งเคยเป็นอาชีพเพาะปลูกหลัก มาบัดนี้การเพาะปลูกพืชอื่นๆ กำลัง

^{๑๙} ข้อนี้ได้หยิบยกมาพูดกับปรากรูปใน “การเมืองไทย บทสนทนา กับ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช” วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ ๑ เล่มที่ ๓ (เมษายน ๒๕๑๕) หน้า ๒๗-๒๘

^{๒๐} Seymour Martin Lipset, *Political Man* (Doubleday, New York, ๑๙๖๐) หน้า ๗๙-๘๒

^{๒๑} ผู้เขียนเคยทักເອာໄວว่า “...ถ้าการเปลี่ยนแปลงหรือ...การปฏิวัติจะมีขึ้นในสังคมในอนาคตแล้ว...ส่วนที่จะถูกโฉนดมากและเป็นเป้าที่เดนชัดก็คือ ระบบราชการ...” โปรดดู “การเปลี่ยนแปลงและอนาคตของสังคมไทย” ในหนังสือที่อ้างถึง หน้า ๑๑

ทวีความสำคัญยิ่ง รูปแบบนี้ในแต่ละรายได้สินตราต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่าง ปอ มันสำคัญหลังระหว่างปี ๒๔๙๓-๙๕ ในจำนวนเนื้อที่เพาะปลูก ๔๐.๑ ล้านไร่ เป็นส่วนทำการเพาะปลูกข้าวถึง ๗๕.๑ ล้านไร่ มะพร้าวว่างปี ๒๕๐๘-๑๐ เนื้อที่เพาะปลูกข้าวเพิ่มขึ้นเป็น ๑๙.๒ ล้านไร่ แต่ที่ที่ใช้เพาะปลูกพืชชนิดอื่นๆ เพิ่มขึ้นเป็นถึง ๖๐.๕ ล้านไร่ จริงอยู่ว่าด้วยพิจารณาจากแรงของการกระจายประชากรในเมืองและชนบท ซึ่งในปี ๒๕๑๓ ประชากรในกรุงเทพฯ-ธนบุรี และเมืองอื่นๆ ที่มีประชากรกว่า ๕ พันคนรวมเท่ากับประมาณร้อยละ ๒๐ อีกประมาณร้อยละ ๘๐ อยู่ด้วยกันทั้งที่ชนบทหรือจากแรงสิทธิ์คนทำงานในภาคเกษตรกรรมซึ่งเท่ากับร้อยละ ๘๒.๙ ของประชากรในวัยทำงานในปี ๒๕๐๓ มาถึงปี ๒๕๑๔ ยังคงเท่ากับร้อยละ ๗๘.๑ เหล่านี้จึงได้ว่าสังคมไทยยังคงยึดเกษตรกรรมเป็นหลักและคงจะต้องเป็นไปเช่นนั้นต่อไปอีกในอนาคตที่เห็นกันได้ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องสิ่งเศรษฐกิจ สังคมแบบเกษตรปัจจุบันก็มีแนวโน้มที่จะต้องพัฒนาควบคู่กันไปกับทางด้านการค้า การเงิน และอุดสาหกรรม ประเด็นอยู่ที่ว่า ภาคเศรษฐกิจต่างๆ เหล่านี้จะอยู่ในฐานะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างไร

บทบาทของข้าราชการนักการเมืองที่ร่วมเสวยผลประโยชน์ในการธุรกิจ การค้า การเงิน และอุดสาหกรรมในรูปของการ “รับเชิญ” เป็นประธานกรรมการ กรรมการและถือหุ้น เหล่านี้เป็นเรื่องราวที่รู้กันแพร่หลายพอสมควรอยู่แล้ว^{๗๔} เห็นว่าไม่จำเป็นต้องเอ่ยช้าในที่นี้ แต่ประเด็นสำคัญ

คือว่า หลักนิยมประพฤติปฏิบัติ เช่นว่านี้ เป็นผลชักนำเอาระบบราชการเข้าไปผูกพันในฐานะส่วนได้เสียร่วมกับกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง นับตั้งแต่ระบบ “ปฏิวัติ” ปี ๒๕๐๑ เป็นต้นมา พันธะที่มีอยู่ของอำนาจอิทธิพลทางราชการกับอภิสิทธิ์ ผลประโยชน์ทางธุรกิจ ยิ่งฝัง根柢แน่นแฟ้นมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ช่วงระบบอบทหารสหภาพ-ถนน-ประภาก เป็นช่วงที่กิจการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีส่วนผูกพันแน่นแฟ้นกับอิทธิพลผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเงินทั้งไทยและต่างชาติ ผูกพันกับความร่วมมือและการช่วยเหลือทางทหารและเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักร และความคู่ไปกับนโยบายเป็นปฏิบัติและแข็งกร้าวต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ ในขณะเดียวกันระบบอบทหารเป็นช่วงที่ข้าราชการนักการเมืองสามารถถอนโภคทรัพย์ผลประโยชน์เงินทองเข้ากระเบื้องเป้าตัวเองและบริหารพอกพ้องมากที่สุดเป็นประวัติการณ์ ข่าวเปิดเผยเรื่องราว เรื่องรับทรัพย์สมบัติของจอมพลสุธรรม มนัสวัชช์ แสดงให้เห็นสภาพการบริหารบ้านเมืองของระบบ “ปฏิวัติ” ได้เป็นอย่างดี ในครั้งนี้มีระบบ ถนน-ประภาก กับความช่วยกันประสานงาน จอมพลสุธรรม ที่ว่าเป็นเรื่องการกระทำชั่วร้ายของส่วนบุคคลไม่เกี่ยวกับ “คณะปฏิวัติ” ครั้นมาถึงจอมเด็จการทั้งสองต้องระหิโภกนกประเทศไทย เรื่องการทุจริตถอนโภคทรัพย์ทำลายเดียว ก็ครึกโครมตามมาอีก ทำให้มีเหตุอุบัติที่ขอได้สนิทว่า ระบบราชการปัจจุบันได้กลายเป็นระบบอภิสิทธิ์ที่ช้อนเร้นการกระทำชั่วร้ายอันฝัง根柢อย่างรากแก้ว สร้างความอุยoy่างกว้างขวาง เสื่อมเสียภาพของระบบอำนาจ

^{๗๔} ดูเฉพาะอย่างยิ่ง Fred W. Riggs, Thailand : The Modernization of a Bureaucratic Polity, (East-West Center Press, Honolulu, 1966) บทที่ ๔ “Politics, Administration, and High Finance” หน้า ๒๔๒-๒๐๐

นอกจากนั้นระหว่างรัฐบาลคุ้หาเสียงเลือกตั้งเมื่อปี ๒๕๑๒ ผู้สมัครฝ่ายพระกาฬอิบดีได้นำเอกสารเบียนรายชื่อมาติดแผ่นพิพิธภัณฑ์ข้าราชการนักการเมืองสำคัญ รวมทั้งวงศาคณาญาดีที่เป็นกรรมการและถือหุ้นตามบริษัทธนาคารต่างๆ เป็นข่าวเกรียงไกรในหน้าหนังสือพิมพ์ในตอนนั้น

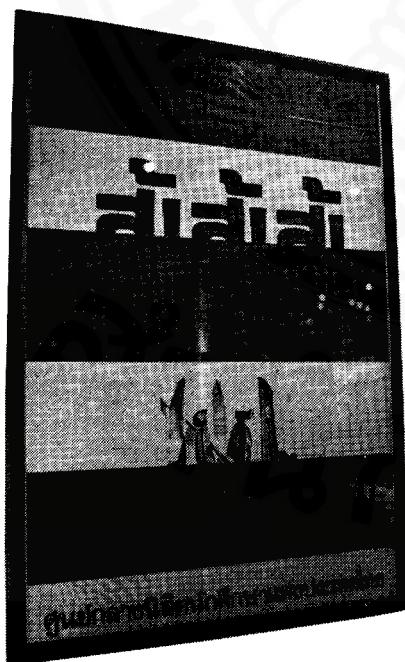
ถนนом-ประภาส และของระบบราชการในรูปที่ เป็นอยู่จึงเป็นปฏิบัติการอย่างร้ายแรงต่อผลประโยชน์ ของมวลชน และในประการสำคัญต่อเอกภาพ และความมั่นคงของชาติ

ผลเปลี่ยนแปลงในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้สังคมไทยผ่านพ้นสภาพที่เคยมีความเป็นอยู่เพื่นๆ ง่ายๆ สมัครสมานกลมกลืนกันฉันผู้ใหญ่ผู้น้อย สังคมไทยได้เข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่ซึ่งอาชีวกรรมงานและผลประโยชน์แบ่งแยกเด็กด่างกันออกไป ก่อให้เกิดพลังและปัญหาขัด-แย้งทางเศรษฐกิจทางสังคมใหม่ๆ อันนับวันจะทำให้พลังและผลประโยชน์เหล่านี้ลดลงจนปัญหาซึ่งกันระหว่างคนมี-คนจน ระหว่างเมือง-ชนบท จำเป็นต้องได้สื่อสารที่สามารถประสานอย่างสัมฤทธิ์ผลและเป็นธรรม ทั้งนี้หมายถึงว่าจะต้องเป็นระบบโครงสร้างทางการเมืองและสถาบันที่มีแนวความมุ่งหมาย สามารถมองการณ์ไกลและสร้างสรรค์พอที่จะรับปัญหาจากเสียงเรียกร้อง ต้องการของมวลชนซึ่งขัดแย้งเด็กด่างกันในฐานะ

อาชีพและสภาพท้องถิ่น เอกภาพและความมั่นคงของชาติในอดีตอาจต้องการระบบผู้นำที่เป็นศูนย์รวมความเป็นปึกแผ่นของบ้านเมือง แต่ในสภาพปัญหาของยุคใหม่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพยายามแสวงรูปโครงสร้างอำนาจที่เปิดกว้างให้กับกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคมทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ปัญหาเสถียรภาพไม่อาจจำกัดวงอยู่เพียงสำหรับกลุ่มนักเรียนของอำนาจ หากหมายถึงการครอบคลุมและความเป็นธรรมสำหรับคนทั้งชาติ

การสลายตัวของระบบถนนอม-ประภาส

“อำนาจทำให้เลื่อมทรมาน อำนาจเด็ดขาด ทำให้เลื่อมทรมานอย่างเด็ดขาด” คติของลอร์ดแอคตัน ข้อนี้ดูเหมือนจะใช้ได้ดีกับระบบ “ถนนอม-ประภาส” ระหว่างปี ๒๕๐๑-๑๖ จอมพลสฤษดิ์ ธนรัชต์ทำการ “ปฏิวัติ” ขึ้นแล้วก็อำนาจในปี ๒๕๐๑ ในฐานะผู้นำปลดปล่อยประชาชนจากระบอบตำรวจ สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม และการเลือกตั้ง “สภาก”的ปี ๒๕๐๐ รวมทั้งในฐานะผู้นำร่วมกับฝ่ายโลกเสรีต่อต้านจำกัดวงการแผ่อำนาจของคอมมิวนิสต์ งานวิเริ่มสร้างสรรค์ของระบบสุนทรีย์คือ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และการระดมทรัพยากรทุนและวิชาการเพื่อการนี้ จอมพลสุนทรีย์ถูกกรรมดอนปลายปี ๒๕๐๖ ในขณะที่ระบบอำนาจของตนเองกำลังเสื่อมถอยด้วยโรคระบาดของการทุจริตโงกนินดังกล่าว ระบบถนนอม-ประภาสสืบทอดอำนาจรวมทั้งสภาพความเสื่อมถอยของบ้านปลายสมัยจอมพลสุนทรีย์ อำนาจใช้เพื่ออำนาจ ซึ่งหมายความว่าฐานะของผู้นำหันส่องเป็นปฏิบัติกับผลประโยชน์ของฝ่ายมวลชน มากแต่ริมแรกต่อแต่นั้นมา จึงไม่เป็นของประเทศ อะไรที่ระบอบถนนอม-ประภาส จะทำการบริหารบ้านเมืองเฉพาะภายในกรอบแวดวงจำกัดของระบบราชการ อิทธิพลเสื่อมทรมานมีผลตอบแทนซึ่งกัน

และกันครอบคลุมไปทั่วการบริหารเฉพาะอย่าง ยิ่งอำนาจฝ่ายปกครองซึ่งถืออำนาจบادրใหญ่ก่อความทุนคือระส่าร้ายตามท้องที่ต่างๆโดยทั่วไป

จุดเดื่อนด้วยสำคัญของระบบถนน-ประภานอีกประการหนึ่ง คือปัญหาแตกแยกภายใน “คณะปฏิวัติ” เมื่อล้วนจอมพลสฤษดิ์ที่ต้องดูกอยู่ในฐานะซังกันนั้น เพราะการขับเคี่ยวคนกำลัง อิทธิพลกันระหว่างกลุ่มฝ่ายต่างๆ ลักษณะของการแบ่งแยกปราศจากให้เห็นได้ชัดตอนช่วงมีรัฐธรรมนูญและรัฐสภาปี ๒๕๑๙-๑๔ โดยการแบ่งกลุ่มแบ่งสายขึ้นเบื้องกันเองภายในพระครุฑา ประชาไทยของฝ่ายรัฐบาล ระบบ “ผู้นำร่วม” โดย มีจอมพลถนนเป็นนายกรัฐมนตรี คงดำเนินไปอย่างไม่สะตกร้าบเรื่นนักในขณะที่ต่างฝ่ายต่างพยายามสร้างสมและแสวงหากำลังทั้งคนและทรัพย์เพื่อเสริมอำนาจการเมืองทางของตนอย่าง คึกคักก่อหน้าก่อตัว ระบบรัฐสภาปี ๒๕๑๙-๑๔ เป็นเพียงเวทีและเครื่องมือการสร้างฐานกำลังทางการเมืองภายนอกระบบราชการสำหรับผู้นำกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ มีได้มีความหมายอย่างมาก ไปกว่านี้เลย เพราะในที่สุดแล้ว รัฐสภาภายใต้รัฐธรรมนูญ “ประชาธิปไตยแบบไทย” ไม่ได้มีอำนาจควบคุมรัฐบาลแต่อย่างใด หากแต่เป็นเพียงระบบบีบบังคับให้สภากลายเป็นสถาบันล้วนล้อบริหาร ของ “ฝ่ายบริหาร” อย่างเห็นได้ชัด ^{๗๕}

ในกรณีได้ก็ตาม การขับเคี่ยวซึ่งกันในกลุ่มผู้กุมอำนาจเป็นไปอย่างไม่ลดละทั้งในที่ลับ และที่แจ้ง การแตกแยกโน้มตีซึ่งกันและกันระหว่าง บรรดากรรัฐมนตรีของคณะรัฐบาลเดียวกันก็ได้

แรงบีบคั้นเรียกร้องจากพวกสมาชิกสภาพผู้แทน ราชภารของพระครุฝ่ายรัฐบาลเองก็ได้ ตลอดจนปัญหาอาชญากรรมและภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ ตามที่อ้างกันก็ได้ เหล่านี้ประกอบกันเป็นสถานการณ์กระดันให้กลุ่มถนน-ประภานี้ทำการ “ปฏิวัติ” ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๙ ล้มล้างรัฐธรรมนูญ รัฐสภา และที่คงจะเป็นเป้าหมายสำคัญ คือ คณะรัฐบาลของตนเอง แต่ทว่าลักษณะองค์ประกอบของคณะปฏิวัติที่จัดตั้งขึ้นในเวลาต่อมา ^{๗๖} พ่อจะทำให้เข้าใจได้ว่า กลุ่มถนน-ประภานี้ได้มีกำลังสนับสนุนที่เต็มขาดจริงๆ หากแต่ยังต้องอาศัยการต่อรองคอมมิวนิสต์อยู่ด้วยอย่างน้อย ก็ชั่วระยะเวลาหนึ่ง อย่างเช่นกรณี พลตำรวจเอกประเสริฐ รุจิรวงศ์ ซึ่งในเวลาต่อมาเกิดถูกจัดออกไปโดยวิธี “ไม่ต่ออายุราชการ” พ้นโถลงค์ กิตติชัช เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการ “ปฏิวัติ” ^{๗๗} พฤศจิกายน ทำให้มีการคาดหมายไปต่างๆ นานา ทำมองว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มทหารรุนแรงที่กำลังขึ้นสู่อำนาจ ซึ่งก็อาจจะมีส่วนถูกอยู่บ้าง แต่ความสำคัญจริงๆ ของพันโถลงค์ดูเหมือนจะเป็นในแง่เหตุผลทางครอบครัวมากกว่าอะไรอื่น ส่วนจะไปถึงขั้นต้องการให้เป็นทายาททางการเมือง ก็เป็นเรื่องที่กล่าวขวัญกันมาก แต่ที่แน่นอนก็คือ ว่าปัญหารือผู้นำยังคงหาข้อยุติไม่ได้หลังการ “ปฏิวัติ” พฤศจิกายน ดังจะเห็นได้ว่าต่อมาพร้อมๆ กับที่จอมพลประภานี้ได้ต่ออายุราชการและเลื่อนขึ้นเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดแทนจอมพลถนน (ซึ่งก็ได้ต่ออายุราชการเช่นกัน) ตอนปลายเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๙ คือก่อนหน้าปฏิวัติตุลาคม

^{๗๕} ผลของการเลือกตั้งเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ พระครุฑาประชาไทยของฝ่ายรัฐบาลได้คะแนนเสียงเพียง ๗๕ ในจำนวนทั้งหมด ๒๑๑ ที่นั่ง ตัวเลขนี้น่าจะเป็นราวตระดับความนิยมในระบบถนน-ประภานี้ได้เป็นอย่างดีในสังคมภายนอกวงการ

^{๗๖} จอมพลถนน กิตติชัช พลเอกประภาน จารุเสถียร (ยศขณะนั้น) พลเอกกฤษณ์ สีวรรยา พลอากาศเอกทวี จุลจักรพงษ์ พลตำรวจเอกประเสริฐ รุจิรวงศ์ นายพจน์ สารสิน

เล็กน้อย ดำเนินงบดุกกำลังสำคัญ คือผู้บัญชาการ พทหารบก็ต้องดูกแก่พลเอกกฤษณ์ สีวาราไป

ผลประการสำคัญของการ “ปฏิรัติ” พฤศจิกายน ๒๕๑๔ คือ เบนการตัดสินใจของ ระบบบอนดอม-ประภากษาหนอกลับเข้าสู่เกราะกำบัง ของระบบราชการ เช่นแต่ก่อน และทำการปักครอง ด้วยประกาศคณะกรรมการปฏิรัติและมาตรา ๑๗ แห่ง ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร^{๗๗} พร้อมทั้ง ดำเนินมาตรการแข็งกร้าวและเนี่ยบขาดต่อปัญหา กัยคุกความ “ความมั่นคงของประเทศไทย” การตั้ง คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิรัติ ราชการ (กตป.) เป็นเครื่องแสดงถึงความเรื่อง อำนาจของพันโภณรงค์ กิตติชจร ผู้ดำรงตำแหน่ง รองเลขานุการ อิทธิพลบารมีของพันโภณรงค์และ สมุนในยุคนี้เป็นที่ประท้วนพรั่นพรึงของคนทั้งปวง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นที่คุกคามต่อกลุ่มผู้ร่วม ระบบอำนาจฝ่ายอื่นๆ ตลอดจนก่อการกระทำ กระทั้งกันแนวนโยบาย และดำเนินงานของหน่วย ราชการต่างๆ อย่างรุนแรง เช่นในกรณีเรื่องการ นัดหยุดงาน บทบาทของ กตป. เริ่มขยายวง ออกไปอย่างรวดเร็ว แปรสภาพเป็นอำนาจจักร ส่วนตัวของพันโภณรงค์ผู้เป็นลูกและเขยของระบบ บอนดอม-ประภากษา ใช้อำนาจและปฏิบัติงานในทาง ที่รับผิดชอบของหน่วยราชการอื่นๆ เท่าที่กำลัง อิทธิพลสามารถหรืออย่างจะແแปลง ปี ๒๕๑๔-

๑๖ เป็นปีของวิกฤตการขาดแคลนข้าว นับเป็น ครั้งแรกที่ได้เห็นภาคคนไทยต้องเข้าคิวซื้อข้าวสาร และกตป. ก็ได้รับมอบอำนาจเด็ดขาดตามมาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญปกครองราชอาณาจักรให้จัด การกับปัญหาภัยดุณและลักษณะส่งข้าวออกนอก ประเทศ ปัญหาภัยดุณหลายอย่าง เช่น ขาดแคลน น้ำตาลก็ตี พฤติกรรมชวนให้คิดว่าเป็นเรื่องที่ กลุ่มอิทธิพลของฝ่ายบอนดอม-ประภากษา-ภรรค เองสร้างสถานการณ์ขึ้นมาเอง จะอย่างไรก็ตาม วิธีการและมาตรการทั้งหลายของระบบบอนดอม- ประภากษา หลัง “ปฏิรัติ” ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ แสดงออกชัดถึงอำนาจน์อ่อนไหวยิ่งขึ้นๆ ต่อปัญหา ที่กระบวนการอภิสิทธิ์ส่วนตน และสมุนบริหาร ใกล้ชิด อำนาจจักรที่แท้จริงของระบบบอนดอม- ประภากษาเริ่มจำกัดวงแคบลงไปๆ ยังความระส่า- ระสาย และเสื่อมโกรಮหันกลงไปอีกด้วยในวง ราชการ

ในขณะเดียวกัน โลกภายนอกราชอาณาจักร ส่วนตัวของระบบบอนดอม-ประภากษาได้ผันแปร ไปอย่างรวดเร็ว พร้อมๆ กันไปกับการเปลี่ยน แปลงทางเศรษฐกิจสังคมดังกล่าวข้างต้น ความ ตื่นตัวทางปัญญาความคิดได้ขยายวงออกไปอย่าง กว้างขวางในหมูนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ ความตื่นตัวนี้ไม่จำกัดอยู่แค่คิดกับพูดเท่านั้น แต่ยังขยายไปถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

^{๗๗} ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร มาตรา ๑๗ “ในระหว่างที่ใช้ธรรมนูญการปกครองนี้ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการป้องกัน รักษาหรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของ ราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศไทย หรือราชการแผ่นดิน หรือการกระทำอันเป็นการก่อความหรือ คุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศื่อธรรมอันดีของประชาชน หรือการกระทำอันเป็นการทำลายทรัพยากรของประเทศไทย หรือ เป็นการบั่นทอนสุภาพอนามัยของประชาชนทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันประกาศธรรมนูญการปกครองนี้ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกราชอาณาจักร ให้นายกรัฐมนตรีโดยมติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการ หรือ กระทำการใดๆ ได้ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำเช่นวันนี้รวมถึงการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่งหรือการ กระทำการหรือการปฏิบัติที่ขอบตัวยกยุทาย

“เมื่อนายกรัฐมนตรีได้สั่งการหรือกระทำการใดไปตามความในวรคหนึ่งแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีแจ้งให้สภานิตบัญญัติแห่งชาติทราบ”

สังคมในด้านต่างๆ ทั้งในเมืองและชนบท นิสิตนักศึกษาเริ่มรู้จักร่วมด้วยกันอาสาสมัครทำงานทั้งเฉพาะภัยในและระหว่างต่างสถาบัน งานเขียนของบรรดาปัญญาชนและนิสิตนักศึกษาแสดงออกให้เห็นถึงความรู้สึกสนใจจริงจังต่อปัญหาทุกข์ยาก เดือดร้อนของคนยากจน ความรู้สึกนี้คิดเห็นนี้ไม่ใช่เพียงเรื่องเพ้อฝันโดยๆ อย่างที่มักอยากรจะเข้าใจกัน หากแต่ได้อาศัยประสบการณ์ของบรรดาผู้ที่พยายามเข้าไปคลุกคลีรู้เห็นปัญหาด้วยตัวเอง ในช่วงสี่ห้าปีที่ผ่านมา งานคิดเขียนเป็นจำนวนมาก ก้าวอกอไปสู่การกระทำและการเปลี่ยนแปลง แม้โดยทั่วไปจะอาศัยอ้างอิงเรื่องราวของที่อื่นๆ อย่างเช่นผลงานของนักคิดนักปรัชญาแบบโซซิมินท์ เช กฎารา ฯลฯ เป็นการแสดงความนิยมชมชื่นต่อการเสียสละต่อสู้เพื่อมวลชนและความเป็นธรรม ในสาระสำคัญแล้ว แรงดันด้วยนิติธรรมของชีวบุน ความคิดในหมู่ปัญญาชนและนิสิตนักศึกษาเหล่านี้ นับว่ามีส่วนสะท้อนถึงสภาพปัญหาของสังคมไทยอยู่มากที่เดียว แต่แล้ว จากทัศนะของบรรดาผู้ทรงอำนาจการมีทั้งหลาย กลุ่มคนและงานคิดงานเขียนพวกนี้ดูเป็นของแปลกปลอม เป็นข่ายเป็นแอง เป็นคอมมิวนิสต์ หรือ “มือที่สาม” ไปเสียหมด บรรดา “นักวิชาการ” ข้าราชการจำนวนไม่น้อยเหมือนกันที่รับไปช่วยพอกพูนจุดบอด้นนี้ให้แก่ผู้มีอำนาจหน้าหัว^{๗๖} ซึ่งว่างระหว่างกระแสเปลี่ยนแปลงทางปัญญาความคิดและการกระทำเหล่านี้กับระบบเศรษฐกิจ-ประภากลางเป็นเรื่องร้ายแรงอย่างยิ่ง แบบแผนวิธีดำเนินงานด้านเยาวชนของทาง “สำนักทำเที่ยบ” รวมทั้งหน่วยราชการอื่นๆ

แทนไม่ได้ช่วยให้อ้าไว้ชื่นมาเลย์ในข้อนี้ นอกจากจะพยายามแต่ใช้ยุทธวิธีทุ่มเททรัพยากรให้แตกแยกในหมู่นิสิตนักศึกษาเสียมากกว่าจะทำอะไรให้เป็นการสร้างสรรค์ขึ้นมา

ความคิดและกิจกรรมเกี่ยวกับปัญหาสังคม ดังกล่าวเป็นที่มาของกลุ่มต่างๆ เกิดขึ้นมาหากายตามมหาวิทยาลัย อย่างเช่น สภาน้ำโอม กลุ่มเศรษฐกิจ สถาบันฯ ฯลฯ จริงอยู่ ถ้าจะพูดกันในแง่จำนวนส่วนสัดแล้ว หมู่คนที่ร่วมกิจกรรมกลุ่มเหล่านี้ต้องนับว่าเป็นคนส่วนน้อยมาก เท่าที่สังเกตมา รู้สึกว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ออกจะเห็นกลุ่มและกิจกรรมพวคนี้เป็นของประหลาด เสียด้วยช้ำไป แต่ทว่าโดยสาระแล้ว กลุ่มคนส่วนน้อยเหล่านี้เหล่าที่เท่ากับทำหน้าที่เป็นกระจกเงาส่องสะท้อนให้ได้มองเห็นแนวโน้มเป็นไปของบ้านเมืองได้ส่วนหนึ่งที่สำคัญ ถ้าจะไม่วางใจให้อดีตกันจนเกินไป ในกรณีใดก็ตาม ความเป็นปฏิปักษ์ต่อต้านของระบบเศรษฐกิจ-ประภากลางมีผลหยุดยั้งกระบวนการทั้งหลายของนิสิตนักศึกษา แต่อย่างใด การประชุมสมาคมบริการนักศึกษานานาชาติ (WUS) แห่งประเทศไทย ปี ๒๕๑๒ เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความคิดและความพยายามที่จะให้มีศูนย์รวมของนิสิตนักศึกษาทุกมหาวิทยาลัยขึ้น และในที่สุดก็เป็นผลก่อตั้ง “ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย” ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๓^{๗๗}

“ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย” ไม่ใช่ว่าจะเป็นแหล่งรวมกลุ่มและกิจกรรมทั้งหมด หรือแม้ส่วนใหญ่ของนิสิตนักศึกษา ยังคงมีกลุ่ม

^{๗๖} คำอภิปรายกรณีเรื่องบ้านนาทรัย และสภาพบรรยายกาศในสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗ ยังคงสะท้อนให้เห็นทัศนคติทำงานของเดียวันนี้

โปรดดู ประชาธิปไตย ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗ คอลัมน์ “สภานิติบัญญัติ-ดัง-ดัง-” หน้า ๔ และ ๕ มีนาคม ๒๕๑๗ คอลัมน์ “เวทีประชาธิปไตย” หน้า ๕

^{๗๗} พ.ต.ต.อันต์ เสนอขันธ์ กับคณะ ศบบเทวada (กรุงเทพฯ ๒๕๑๖) บทที่ ๓ หน้า ๓๓-๔๘

อื่นๆ อีกเป็นจำนวนมากที่มีแนวคิดและการกระทำที่แตกต่างกันไป แต่การก่อตั้งศูนย์ฯ ต้องนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ที่อำนวยความสะดวกและสร้างความสัมพันธ์ การให้เป็นกลุ่มเป็นก้อนขึ้น บทบาททางการเมืองของศูนย์ฯ มาเริ่มอาเจริงอาจก็ต้องธีรยุทธ บุญมีได้รับเลือกเป็นเลขานุการในปี ๒๕๑๔ บุคลิกและยุทธวิธีดำเนินงานของธีรยุทธนับว่าเป็นแรงสำคัญอย่างน้อยก็ในช่วงวิกฤตนี้ เนื่องจากเมื่อวันนี้ การชุมนุมเดินขบวนประท้วงในห้องถนนโดยเริ่มกระทำในด้านการตุ้นความรักชาติ ก่อนอย่าง渐進 รณรงค์ให้คนไทยนิยมใช้เครื่องแต่งกายผ้าดิบและเรื่องดุลการค้าไทย-ญี่ปุ่น แล้วต่อจากนั้น หลัง “ปฏิวัติ” พฤศจิกายน ๒๕๑๔ ได้ปีเศษ ก็เป็นเรื่องของระบบเศรษฐกิจ-ประเทศ ที่มีส่วนช่วยจุดชนวนระเบิดขึ้นมาเองด้วยประกาศคณะกรรมการดูแลสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติ ๒๕๑๙ อันอื้อฉาว แผนรวมอำนาจตามจตุลภาระนี้เห็นจะเป็นปroot ที่ตีดึงสภาพความเสื่อมถอยของระบบบทหารังสรรค์ล้ำข้างต้น เป็นผลลัพธ์ดันให้เกิดเสียงพลังต่อต้านของคนเกือบทั้งชาติ ทั้งนี้ก็เพียงแต่เพื่อสนับสนุนความคิดความต้องการแคบๆ

ของบรรดาพวกพ้องบริวารใกล้ชิดเท่านั้น ความหลงผิด และ เพราะเหตุที่มอยู่ในอำนาจมานาน เกินคราว ทำให้ยากที่จะสำนึกรู้ได้ถึงชีดจำกัดของอำนาจ ระบบเศรษฐกิจ-ประเทศยังคงผลิตภัณฑ์อยู่ ไปอีกับการวางแผนอำนาจเจ้าตัวอย่างไร สมุนบริวารทั้งหลาย ซึ่งแปลงย่อจะมีอยู่เต็มบ้านเต็มเมืองอย่างที่รู้เห็นกัน กรณีลักษณะล่าสัตว์ในป่าทุ่งใหญ่ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๖ กล้ายเป็นจุดเดือดขึ้นมาจากการผลของการแสดงทักษะท่าทีตลอดจนถ้อยคำของบรรดาผู้กุมอำนาจซึ่งต้องการแต่จะกลับเกลื่อนปิดบังการละเมิดกฎหมายอย่างโง่แจ้งของเหล่าบริวารในเครื่องแบบ มันเป็นการหมายประชานอย่างออกหน้าออกตาที่สุด สร้างความรู้สึกสมเพชและดูแคลนในฐานะความชอบธรรมของรัฐบาลโดยทั่วไป^{๗๐} เสียงเกรียงกราก เรื่องทุ่งใหญ่ยังไม่ทันจะหายไป ก็ประดังขึ้นในเดือนตุลาฯ เพราะคำสั่งลงบชื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงจำนวน ๙ คน ฐานออกหนังสือเมื่อช้อความถ้อยคำเสียดสีเรื่องทุ่งใหญ่ และการต่ออายุราชการของจอมพลประภาส จารุเสถียร^{๗๑} การ

^{๗๐} น.ร.ว.คีกฤทธิ์ ปราโมช วิจารณ์ฐานะของรัฐบาลประจำหนึ่งออกเหตุร้ายไว้ดังนี้ “...ไม่ว่าจะได้อำนาจปกครองมาด้วยทางใดทางหนึ่ง ผู้ปักธงของประเทศไทยต้องมีสิ่งหนึ่ง ซึ่งฝรั่งเรียกว่า Moral Authority จึงจะปกครองประเทศไทยต่อไปได้ (คือ)... รู้สึกในทางศีลธรรม หมายถึงผู้ปักธงของประเทศไทยมีศีลธรรมในเดนของและใช้อำนาจปกครองด้วยศีลธรรม พร้อมกันนั้น ก็คือยกdaleให้ผู้ที่อยู่ใต้การปกครองมีศีลธรรมในความสัมพันธ์และปฏิบัติต่องกันและกันด้วย”

“รัฐบาลใดที่ขาดดุลในทางศีลธรรมเสียแล้ว รัฐบาลนั้นก็ไม่สามารถเป็นรัฐบาลต่อไปได้ ถึงแม้ว่าจะยังรักษาอำนาจการปกครองของตนไว้ได้วย่างลังบกและกำลังอาวุธ ผู้ปักธงของประเทศไทยนี้ ก็จะเป็นคนละฝ่ายกับประชาชน มีผลประโยชน์ซึ่งแตกต่างไปจากผลประโยชน์ของประชาชน และคนที่มีผลประโยชน์แตกต่างไปจากผลประโยชน์ของประชาชนนั้นไม่ใช่ผู้ที่มีลักษณะเป็นรัฐบาลอย่างแน่นอน” “เหตุที่เกิดขึ้นครั้งนี้เกิดขึ้นในป่าซึ่งชาวกระเหรี่ยงเรียกว่าเชาะ ไม่ว่าเสียงกระหรือครั้งนี้เกิดขึ้นจะต้องทดสอบกันให้รู้แน่เสียทีว่า ในเมืองไทยของเรา นั้น อะไรคือเสียงกระหรือเสียงกระหรือ” (สยามรัฐ ๑๘๕๙๘ หน้า ๕)

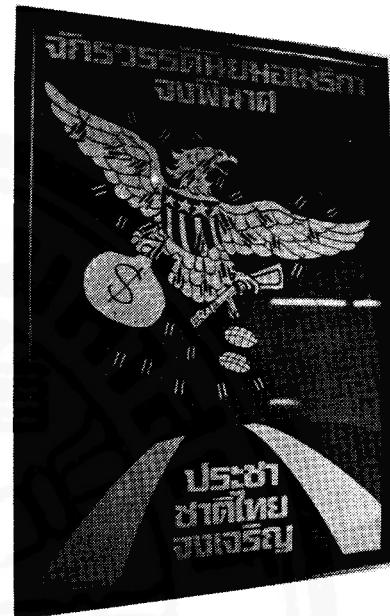
^{๗๑} หนังสือมรมคนรุ่นใหม่ชื่อ “มหาวิทยาลัยที่ยังไม่มีคำตอบ” ข้อความที่เป็นชันวนให้เกิดเรื่องเป็นการแสดงความรู้สึกต่อฐานะของระบบบทหารืออย่างน่าสนใจดังนี้

“สាសตร์ป่าแห่งทุ่งใหญ่
มีมติให้ต่ออายุสัตว์ป่าอีก ๑ ปี
เมื่อจากสถานการณ์ภายในและภายนอก
เป็นที่ไม่น่าไว้วางใจ”

(ดูบทความ หน้า ๖๓)

กระทำหักหalonของอธิการบดีมหาวิทยาลัย รามคำแหงเพียงเพาะเหตุจงใจทางการเมือง เช่นนี้ เห่ากับดึงเอาหังคนเองและระบบคุณนอม-ประภาส ออกมำเพชรญหน้ากับพลังของนิสิตนักศึกษาและ มหาชนอีกภาระหนึ่งอย่างช่วยไม่ได้ในระยะกระชั้นชิดกัน ยิ่งกว่านั้น การตอบโต้ของฝ่ายรัฐบาล ด้วยวิธีสั่งปิดมหาวิทยาลัยทุกแห่งในกรุงเทพฯ ก กล้ายเป็นผลยั่วยุให้นิสิตนักศึกษาพรั่งพรูกันไป ชุมนุมประท้วงกันมากมายหลายหมื่นคนเป็น ประวัติการณ์ ข่อน่าสังเกตก็คือ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยซึ่งมักจะถูกกล่าวขวัญกันในแบบเป็นอนุสรณ์ ของความล้มเหลวของระบบประชาธิปไตย มา ณ บัดนี้ได้กล้ายเป็นที่หมายสำหรับการชุมนุม เรียกร้องสิทธิความชอบธรรมของมวลชนไปแล้ว อย่างเต็มภาคภูมิ

สภาพความตึงเครียดของระบบคุณนอม- ประภาสและความคุกคุนร้อนแรงของมหาชนเริ่ม จากเรื่องเล็กไปเป็นใหญ่ขึ้นอีก คือการจับกุม กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญซึ่งอีรุทธ บุญมีเป็นตัว ตั้งตัวติดก่อตั้งขึ้นหลังจากสำเร็จการศึกษาในปี ๒๕๑๖ นั้นเอง ในสายตาของระบบทางการ เรียกร้องรัฐธรรมนูญในด้วอง จะมีความหมายเป็น อย่างอื่นไปไม่ได้ นอกจากเป็นการท้าทายอำนาจ กันโดยตรง ปฏิกริยาอันแข็งกร้าว เห็นได้ชัดจาก คำแตลงของจอมพลประภาสว่า "...วิธีการ รวมซ้อมปล่อยให้คนทำผิดกฎหมายอยู่เรื่อยๆ เป็นวิธีการที่ใช่ไม่ได้เสียแล้ว จำเป็นต้องดำเนิน การตามกฎหมาย แต่เชื่อว่านิสิตนักศึกษาจะเสีย ไปราว ๒% จากจำนวนเป็นแสน ซึ่งจำต้องเสียสละ

เพื่อความอยู่รอดของบ้านเมือง..."^{๒๒} jakนั้นก็ เป็นเรื่องของการมุ่งเพชรญหน้าดังแต่ตั้งข้อหาจับกุม ฐานมั่วสุมชุมนุมทางการเมือง ขยายตัวออกไป เป็นข้อหากบฏภายในราชอาณาจักร การประการ ใช้มาตรา ๑๗ แห่งรัฐธรรมนูญการปกครองฯ จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ປະทะกำลังกันถึงล้มตาย และสามจอมเด็ดจากการต้องออกนอกประเทศไปใน ที่สุด ในช่วงตั้งแต่เริ่มมีการชุมนุมประท้วงใน บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันที่ ๙ ตุลาคม ไปจนถึงเคลื่อนขบวนอันมหาศาลเป็นเรือนแสง ออกสู่ท้องถนนราชดำเนินและอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยในวันที่ ๑๓ ตุลาคม คณะผู้คุมกำลังอำนาจ

^{๒๒} จากบันทึกรายงานการประชุมกระทรวงครั้งที่ ๘๖ ตุลาคม ๒๕๑๖ ณ ห้องประชุมกระทรวงมหาดไทย โปรดดูใน วันมหาบิ๊ก หน้า ๒๔๓-๔๔

ข้อนี้พึงสังเกตอย่างยิ่งในที่ประชุมนี้ซึ่งประกอบไปด้วยข้าราชการเจ้าหน้าที่ในระดับรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้อัญญาการตำรวจ เลขาธุการรัฐมนตรี ไม่ปรากฏมีรายงานการอภิปรายอะไรในเรื่องคุขาดบาดตายเช่นนี้เลย ที่ประชุมได้ แต่รับทราบ

ยิ่งใหญ่ไม่ได้มีท่าทีจะพยายามคุกคามสถานการณ์ เลย ในขณะเดียวกับที่ขบวนนักเรียนนิสิตนักศึกษา ทະยอยเข้ามายกพลอย่างล้นหลามทั้งในกรุงเทพฯ และจากต่างจังหวัด สำหรับทางด้านประชาชนจากที่ เคยให้ความนิยมชมชื่นในขบวนการนักศึกษามาใน กรณีรวมคำแหง การใช้กำลังอาวุธร้ายแรงเข้าซุ่น ทำลายล้างฝูงชนเป็นภาพที่มีแต่จะชวนให้ประชาชน เกือบทุนการต่อสู้ของนักเรียน นักศึกษายิ่งชื่นเป็น ทวีคูณ เป้าหมายและมาตรการ “เสียสละ” ชี้วิด เลือดเนื้อนักศึกษา “เพื่อความอยู่รอดของบ้าน เมือง” ได้เป็นผลผลลัพธ์ให้ประชาชนยืนหยัดอยู่ ฝ่ายขบวนการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมอย่างพร้อม เพียง ตรงกันข้าม แผนความพยายามของพันเอก ณรงค์ ที่ “จะนำทุกหัวมาเดินขบวนบ้าง”^{๗๓} ดังที่ คิดการไว้ไม่ปังเกิดผล และนั่นก็คือว่าสถานของ อำนาจยิ่งใหญ่ของคนทั้งสาม

ปัจจัย-อนาคต

การระงับยับยั้งคำสั่งสนับสนุนมาตรการ “เสียสละ (นิสิตนักศึกษา) เพื่อความอยู่รอดของ บ้านเมือง” และในที่สุด การตกลงใจจัดการให้ผู้

ยิ่งใหญ่ทั้งสามพ้นอำนาจไป นอกจากจะช่วยสะ กัดกันมิให้สถานการณ์ลุกลามกล้ายเป็น สองครามกลามเมื่อไปแล้ว ยังเป็นการส่วนระบบ ราชการในแบบฉบับอันสืบทอดมาจากระบอบ ถนน-ประภาก หากแต่ในสภาพแวดล้อมที่ผัน แปรไป การทุ่มเทพัฒนาเศรษฐกิจ อิกอิพลการ ช่วยเหลือและ “ร่วมมือ” ของสหรัฐอเมริกา และ ระบอบอันยาวนาน (๒๕๐๑-๑๖) ของยุคสุตุษดี- ถนน-ประภาก ได้สะสมพอกพูนปัญหาความ เหลื่อมล้ำถึงสูงไว้อย่างอ่อนก้อนด้วยภายในสังคม ไทย ^{๗๔} ทั้งนี้โดยอาศัยระบบราชการเป็นตัว จักรกลของการแสวงและส่วนรักษาอำนาจและ อภิสิทธิ์เหนือประชาชน ระบบการเมืองของ อภิสิทธิ์ชี้จำกัดวงการช่วงชิงเปลี่ยนมืออำนาจ กันเฉพาะภายในกลุ่มราชการนักการเมืองตามที่ เป็นมาโดยตลอดจนปีวิถีดุลความนั้นเป็นการ เสนอสอนของอภิสิทธิ์ผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งกัน และกันเป็นอย่างดี ในแง่นระบบการเปลี่ยนอำนาจ ด้วยวิธีรัฐประหารจึงเก่ากับทำหน้าที่เป็นเกราะ คุ้มกันสังคมอภิสิทธิ์ชนเหล่านี้ และในที่สุด ปิดประตูให้กับสังคมภายนอก ^{๗๕} อภิสิทธิ์ทาง

^{๗๓} ก่อนหน้าการจับกุมกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ๑ คน เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พันเอกณรงค์ กิตติชาร กล่าว ถังอยู่ก่อนแล้วว่ามีอาจารย์มหาวิทยาลัยและนักการเมืองจะยุ่งให้นิสิตนักศึกษาเดินขบวน และยังสำันด้วยว่า “...หากมี การเดินขบวนแล้ว ไม่ผิดกฎหมายอีก ผู้มีอำนาจห้ามห้ามมาเดินขบวนบ้าง เพราะทุกหัวก็ไม่อยากไปรบเหมือนกัน...” (วัน มหาปีติ หน้า ๒๐)

^{๗๔} นายกรัฐมนตรีสัญญา ธรรมศักดิ์ “...เมื่อก่อนนี้ ผมไม่เคยนึกเลยว่าความทุกข์ยากของราษฎรนั้นมีมากmany ถึงเพียงนี้ ผมได้ประจักษ์ต่อเมื่อได้เข้ามารับผิดชอบในการบริหารประเทศชาติแล้ว จึงเห็นว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะช่วย ให้ราษฎรเหล่านี้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยเฉพาะช่องว่างระหว่างคนมีกำลังนิ้วมืออยู่มาก ขอให้ทางการลดช่องว่างดัง กล่าวว่าลง ด้วยการสนับสนุนให้คนจนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นตามอัตราภาพ ยังทำได้มากและรวดเร็วเท่าไร ประเทศชาติก็จะ เจริญก้าวหน้าขึ้นเท่านั้น.....” (จากคำสารภาพของ ฯพณฯนายกรัฐมนตรี นายสัญญา ธรรมศักดิ์ วารสาร สิทธิเสรีภาพ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๗ ด้านปกหลังด้านใน)

^{๗๕} จริงอยู่ระบบราชการไทยเปิดประตูให้โดยไม่มีขีดขั้นในเรื่องขั้นวรรณะ แต่มีอิสระดับหนึ่งแล้ว ข้อคำนึงถึง ในด้านเหตุผลทางการเมืองกลับเป็นปัจจัยกำหนดสำคัญ แนวโน้มเช่นนี้เริ่มกลับเป็นแบบแผนแนัดขึ้นในยุค ระบบทหารโดยระบบการตั้งตำแหน่งรัฐมนตรีจากข้าราชการประจำซึ่งดูเป็นการเลือกตั้งแทนไปในตัว

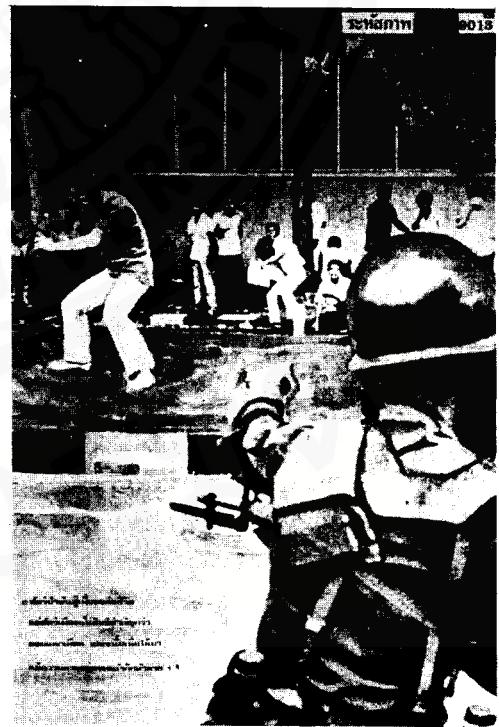
ในกรณีเดียวกัน ระบบและกระบวนการปลูกฝังแนวความนึกคิดและทัศนคติภัยในระบบราชการย่อมมีอิทธิพล อย่างสูงต่อราชการโดยทั่วไป

การเมืองเริ่มส่งผลกระทบปัญหาปากท้องทุกชีวิตของมวลชนโดยตรงในมือการแสวงอภิสิทธิ์ ผลประโยชน์ขยายวงออกไปสู่วงการธุรกิจการเงิน และอุดหนุนการลงทุน “เร่งรัดพัฒนา” ดังกล่าวข้างต้น ขบวนการข้าวดันทั้งหลายโดยพื้นฐานแล้ว เป็นกำลังสะท้อนถึงการเรียกร้องดังนี้ การความเป็นธรรมธรรมชาติ อันเป็นปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิภาพและการทำมาหากินซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ตามสิ่งที่สุดต้องประสบกับแรงต่อต้านผลักดันออกไปเป็นการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคในรูปของขบวนการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ภาพของการร่วมมือร่วมใจพร้อมเพรียงของมวลชนทั่วทั้งประเทศไทยในเดือนตุลาคม น่าจะช่วยให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาดังนี้ ประชาชนได้ตามสมควร แต่แล้วในสายตาของผู้มีกำลังอำนาจ ภาพเช่นนี้ดูไม่ผิดอะไรมากจากภาพของเหล่า “ผู้ก่อการร้าย” ตามหัวเมืองชั้นนำโดยราชฐานอีกเช่นกันเป็นผลจากการกดขี่และมาตรการปราบปรามโดยพฤติกรรมของอำนาจส่วนกลาง

ปฏิวัติตุลาคมเป็นแรงผลักดันขบวนการทางปัญญาความคิดออกไปสู่ปัญหาและสภาพความเป็นอยู่ของมวลชน และโดยประการฉันจึงแตกต่างห่างไกลจากลักษณะและความหมายของขบวนการประท้วง “การเลือกตั้งสกปรก” เมื่อปี ๒๕๐๐ ซึ่งมีผลกระทบต่อปัญหาต่อสู้ขัดแย้งภายในสังคมราชการเท่านั้น ขบวนการตุลาคมมุ่งโจมตีระบบโครงสร้างอำนาจของอภิสิทธิ์ชนโดยตรง และผลของการต่อสู้ก็คือปลดปล่อยพลังเศรษฐกิจสังคมต่างๆ ซึ่งก่อตัวขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาและແນอนว่ามีแนวโน้มที่จะเดินโดยขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ ระบบราชการหลังปฏิวัติตุลาคมอาจจะยังคงสามารถครองอภิสิทธิ์อิทธิพลของตนต่อไปอีกนานแต่จะค่อยๆ ตกเป็นเป้าของการควบคุมและจำกัดยับยั้งของมวลชน ยิ่งขึ้นเป็นสำคัญ เพราะผลที่สุดแล้ว ระบบราชการ

ย่อมไม่อาจดำเนินงานเป็นไปใหญ่เห็นอีกต่อไปโดยดุษณียภาพดังที่นี่แต่ก่อน หากจะต้องปรับเปลี่ยนไปในสภาพแวดล้อมของกลุ่มพลังอื่นๆ ก็ต้องพยายามออกแบบรวมถึงการรวมตัวกลุ่มอาชีพและผลประโยชน์ต่างๆ เป็นสิ่งที่ยังจะต้องติดตามสังเกตและประเมินกันต่อไปแต่จากเหตุการณ์ตุลาคมประชาชนคนไทยเริ่มเรียนรู้ถึงอำนาจของกำลัง “จำนวน” และข้อนี้เป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญยิ่งต่อการคลี่คลายระบบการเมืองแบบจำกัดของอภิสิทธิ์ชนออกไปในวงกว้าง

ปัญหาอยู่ที่ว่าจะปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางอำนาจการเมืองและสถาบันให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมอย่างไร กล่าวคือโครงสร้างสถาบันซึ่งสามารถเชื่อมโยงระหว่างราชการบริหารกับพลังของมวลชน และในขณะเดียวกันเป็นแหล่งประสานผลประโยชน์ขัดแย้งแตกต่างอันทวีขึ้นตามสภาพจะเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมเป็นของแน่นอนว่า

ผลการเปลี่ยนแปลงหลังปฏิวัติตุลาคมจะด้องประสบกับแรงตอบโต้ของกลุ่มอภิสิทธิ์อิทธิพลหัวหลาย กลุ่มพากหลังนี้ยังอาจมีทางเลือกดัดลินใจ เอาได้ระหว่างการเข้าร่วมในกระบวนการเมืองของมวลชน หรือขัดขวางพัฒนาการไปสู่รูปโครงสร้างใหม่นี้ แต่ไม่ว่าในกรณีใดย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยง พลังของมวลชนได้ปัญหาเดียวกับภาพของบ้านเมือง จำเป็นต้องคำนึงถึงพลังของการเปลี่ยนแปลงควบคู่กันไปตามสภาวะแวดล้อมซึ่งไม่อยู่คู่กัน และโดยธรรมชาติแล้ว ปัญหาทั้งสองด้านเป็นเรื่องของกระบวนการยั่งยืนอันต่อเนื่องกัน เสียบริภาพเป็นปัญหาดุลสังคมที่จะต้องปรับเปลี่ยนไป^{๒๖} ปฏิวัติตุลาคม เป็นประสบการณ์สดๆ ร้อนๆ ของปัญหาลักษณ์ขัดแย้งระหว่างโครงสร้างอำนาจกับสภาพแวดล้อมภายใต้ระบบอภิสิทธิ์ซึ่งปิดเวทีทางการเมืองต่อสังคมภายนอก ดุลและเสียบริภาพไม่อาจถูกตั้งช่วงกันอยู่ตลอดไปได้ ในเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นฐานสังคมเศรษฐกิจ แม้ก่อนหน้าปฏิวัติตุลาคม สถานภาพทางอำนาจของระบบราชการก็เท่ากับแบ่งแยกออกไปเป็นการร่วมวงระหว่างอำนาจราชการและอิทธิพลใหม่ของธุรกิจการเงิน ปฏิวัติตุลาคมเป็นการท้าทายของพลังมวลชนต่อระบบการเมืองแบบปิดนี้

ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหาความอยู่รอดของบ้านเมืองจึงไม่อาจขึ้นอยู่กับโครงสร้างอำนาจและค่านิยมแบบเก่าต่อไปอีกได้ หากจำกัดด้วยมีการปรับเปลี่ยนไป แต่ในกระบวนการปรับเปลี่ยนนี้เอง ย่อมจะต้องก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งใหม่ๆ อันไม่อาจจัดได้ด้วยคำสั่งอำนาจผลการอย่างที่ระบบกอนอม-ประภารพยาามกระทำมา

การสลายตัวของระบบกอนอม-ประภารพยาามเป็นผลให้สังคมไทยผ่านช่วงอันยาวนานของระบบอำนาจที่แตกแยกและชังกันมาสู่สภาพช่วงว่างอำนาจก่อการคือสภาพอันปราศจากโครงสร้างสถาบันที่เปิดรับพลังสังคมใหม่ๆ และเป็นแหล่งประสานปัญหาขัดแย้งใหม่ๆ ระบบราชการในสภาพที่สืบทอดค่านิยมทางแทนอภิสิทธิ์อิทธิพลจากระบบเก่าย่อมไม่อยู่ในฐานะทำงานที่ เช่นนี้ได้เป็นสือ “เข้าถึงประชาชน” มากแล้วโดยเปล่าประโยชน์ รัฐบาลลัญญา ธรรมดักก์ตอกอยู่ในฐานะรับช่วงระบบที่แตกแยกและชังกันนี้ ในขณะเดียวกันที่ต้องเผชิญปัญหาดังจากพลังมวลชน ต่างๆ ที่ได้รับปลดปล่อย ความเคราะฟื้อถือของมหาชนในรัฐบาล “ชุดพระราชทาน” เป็นพลังทางใจสำคัญในการแก้ปัญหาขัดแย้งเฉพาะหน้า ตามฐานะ “ชั่วคราว” ของรัฐบาลใหม่ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่าจะต้องสร้างระบบการทำงานที่สามารถดึงประชาชนคนไทยให้เข้าสู่โครงสร้างสถาบันดังแต่ระดับกลุ่มและห้องถิ่นอันเป็นพื้นฐานขึ้นไปจนถึงส่วนกลาง หลักความคิดนี้ไม่ใช่หลักการเพ้อฝัน เลื่อนลอย ไม่ใช่ปัญหาการสร้างของใหม่ หากแต่เป็นการปรับและส่งเสริมสิ่งที่มีปฏิบัติอยู่แล้ว รวมทั้งที่จะก่อตัวขึ้นมาใหม่ เริ่มต้นด้วยกลุ่มอาชีพ หรือสมาคม และหน่วยห้องถิ่นย่อยๆ ซึ่งมวลชนสามารถเข้าถึงและร่วมกิจกรรมได้โดยตรง เวลาพูดกันถึงปัญหาเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองประเด็นหนึ่งมักพะวงถึงกันเป็นพิเศษคือ ปัญหาผู้นำ ซึ่งก็มักจะคิดกันในเชิงแสงทางด้านบุคคลที่มีคุณสมบัติ เลิศลอยมีความสามารถซึ่งสืดยั่งนานา ฯลฯ^{๒๗}

^{๒๖} โปรดดูข้อสังเกตทางทฤษฎีใน Chalmers Johnson *Revolutionary Change* (Boston, Little, Brown and Company, 1966) หน้า ๑๐-๑๒ และ Joan Vincent “Anthropology and Political Development” ใน Colin Leys (ed.), *Politics and Change in Developing Countries*, (Cambridge, The University Press, 1969) หน้า ๓๗-๓๘, ๔๐-๔๑

^{๒๗} อ่านเพิ่มใน “การเมืองไทย : บทสนทนา กับ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช” วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ ๑ เล่มที่ ๑ เมษายน ๒๕๑๕ หน้า ๑๕-๑๙

แต่คุณสมบัติของผู้นำไม่ใช่เรื่องที่เราจะคิดค้นหา เอาได้จากสัญญาภาค ระบบอำนาจการเมือง โดยข้าราชการที่ผ่านมาสูงแต่ลิติตรอนช่องทาง สร้างผู้นำที่จะพึงมีมาจากการมวลชน สังคมไทยจึง กล้ายเป็นสังคมที่ยากไร้ผู้นำต่ออุดมการณ์บันดี และนี่ก็เป็นสภาพการณ์หลังปฏิวัติตุลาคม เป็น ปัญหาของกระบวนการเมืองที่เปิดโอกาสให้กลุ่ม พลังทั้งหลายได้เข้าถึงและใช้สิทธิใช้เสียงของตน โดยตรง ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อเป็นช่องทางให้เกิดพลัง สร้างสรรค์ระบบผู้นำที่สันติและรอบปัญหาความ ต้องการของสังคมในวงกว้าง แห่งอนุบุคลิกภาพ และคุณสมบัติของผู้นำย่อมเป็นสิ่งสำคัญไม่ว่าคุณได้ สมัยใด แต่ในสภาพพลังสังคมที่กำลังจะทวีความ แตกต่างยิ่งๆ ขึ้นไปตามลำดับนั้น จะเป็นต้อง อาศัยกลุ่มผู้นำเป็นแหล่งรวมและประสานผลประ โยชน์และปัญหาขัดแย้งเพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติ

ในสภาพของว่างอำนาจ และในกระบวนการ การปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบการเมืองของมวลชน สถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทสำคัญยิ่ง สถาบันพระมหากษัตริย์มักจะเป็นที่กล่าวขวัญถึง กันมากในปัญหาเรื่องวิกฤตผู้นำเฉพาะอย่างยิ่งใน สมัยระบบตอนนอม-ประภาก ซึ่งเต็มไปด้วยพฤติ- การณ์กดขี่เหยียบย่ำประชาชน ระบบอำนาจที่ อาศัยกำลังปฏิวัติรัฐประหารครั้งแล้วครั้งเล่า�ั้น เป็นผลทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐ- ธรรมนูญ ต้องตกอยู่ในฐานะหมิ่นเหม่งอย่างที่สุด ไม่ใช่เป็นระบบวิธีการที่จะช่วยให้ดังพระองค์เป็น กลางและอยู่เหนือการเมืองได้อย่างมั่นคงเลย แล้วก็ไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดเสียงภาพของบ้านเมือง ขึ้นมาได้จริงจังแต่อย่างใด ตรงกันข้าม ในระบบ อำนาจที่แยกตัวเป็นคนละฝ่ายกับประชาชนอย่าง

ระบบตอนนอม-ประภาก สถาบันพระมหากษัตริย์ จำต้องมีการขัดแย้งกับรัฐบาลโดยเปิดเผยกับอยู่ร่วง อย่างที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้อย่างน้อยก็เป็นผล ให้สามารถกระตุ้นรักษาความเชื่อถือทางใจในหมู่ ประชาชนส่วนใหญ่ แล้วความจริงเมื่อพิจารณา ถึงพระราชรัฐธรรมนูญที่ทรงกำหนดภารกิจและทัศนะทางการเมือง ที่ทรงปฏิบัติและแสดงออกตลอดมาแล้ว ระบบ การที่เรียกว่า “ราชประชาสมาคม” ^{๒๔} นั้นได้เกิด ขึ้นและเป็นมาช้านานโดยสภาพการณ์ บทบาท ของสถาบันพระมหากษัตริย์ระหว่างปฏิวัติตุลาคม ก็ตีและภายหลังก็ตี โดยแท้จริงเป็นพฤติการณ์ต่อ เนื่องจากสายสัมพันธ์ที่สร้างสมชื่นมาทั้งในทาง ทฤษฎีและปฏิบัติ แรงสถานการณ์ปฏิวัติตุลาคม ทำให้ขบวนการนักเรียน นิสิต นักศึกษาและ ประชาชนต่างทุ่มความมุ่งหวังไปที่สถาบันสูงสุดนี้ โดยธรรมชาติ แต่ผลสำคัญก็คือการที่สถาบัน พระมหากษัตริย์เข้ามามีบทบาทกระทำการโดยตรง ต่อการเปลี่ยนอำนาจและจัดตั้งรัฐบาลสัญญา ธรรมศักดิ์ สมัชชาแห่งชาติและในที่สุดสภานิติ- บัญญัติแห่งชาติ

แต่ปัญหาที่จะมีมาต่อไปก็คือ ระบบ ราชประชาสมาคมโดยสภาพการณ์นี้ จะจัดให้เข้า รูปสถาบันการเมืองอย่างไรหรือไม่ ความเห็นใน ข้อนี้ย่อมจะมีอยู่แตกต่างกัน ว่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่คณะกรรมการตีเสนอก่อนต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ แสดงถึงแนวโน้มที่ต้องการให้สถาบัน พระมหากษัตริย์มีบทบาททางการเมืองมากขึ้น เฉพาะอย่างยิ่งกับบัญญัติที่ให้คณะกรรมการตีเป็น ผู้จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ที่จะพึงได้รับเลือกเป็นสมาชิก วุฒิสภา (มาตรา ๑๐๕) ให้มีพระราชอำนาจให้ ประชาชนออกเสียงแสดงประชามติเกี่ยวกับร่าง

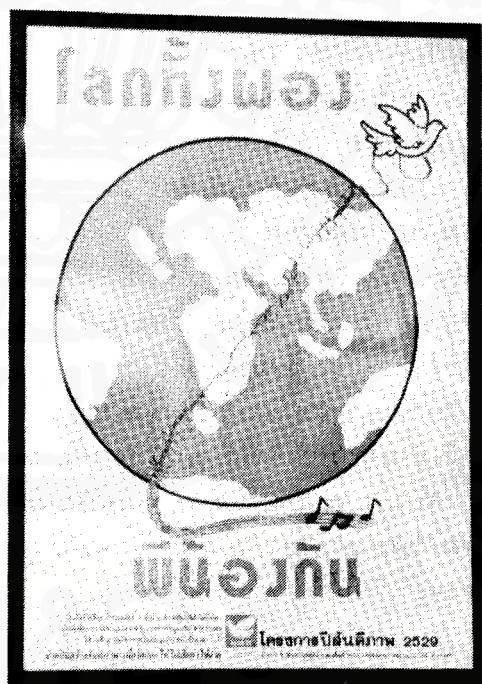
^{๒๔} คือ “หมายถึงพระเจ้าอยู่หัวกับประชาชนอาศัยซึ่กันและกัน” (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช) โปรดดู วารสาร ธรรมศาสตร์ ฉบับที่อ้างถึงหน้า ๓๙ และบทสนทนาต่อๆ ไปข้างหน้า ๓๙-๔๕ และ Bangkok Post ๒๘ มกราคม ๑๙๗๔

พระราชบัญญัติ (มาตรา ๔๕) และเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (มาตรา ๒๒๐) แต่ในอีกไม่กี่ปีที่ผ่านมา สมควรจะให้สถาบันพระมหากษัตริย์เข้าไปใช้พระราชอำนาจ จัดตั้งสถาบันสูงสุดนี้ ให้สถาบันพระมหากษัตริย์ ดำรงความเป็นกลางทางการเมืองและอยู่เหนือการเมืองโดยเคร่งครัด ไม่หมายความว่าจะทำให้สถาบันสูงสุดนี้ไร้ประโยชน์ เพราะในที่สุดแล้วก็ยังคงอยู่ในฐานะทำหน้าที่ “ปกครองล้วน เตือน และให้คำปรึกษา” แก่รัฐบาล เป็นภารกิจที่สถาบันสูงสุดนี้ได้รับมอบหมาย ภายใต้รัฐธรรมนูญ และในขณะเดียวกันก็ทรงดำรง “ราชประชานมกษัติย์” ตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง ปัญหาสำคัญอยู่ที่สถาบันพระมหากษัตริย์จำต้องมีบทบาทในฐานะเป็นสถาบันหลักยิ่ง ^{๒๙} ให้ด้วยการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองเป็นไปได้ ทั้งนี้ก็โดยเป็นสถาบันที่อยู่เหนือพันจากปัญหาข้อขัดแย้ง เฉพาะเรื่องเฉพาะราย ยิ่งในสภาพการณ์หลังปฏิวัติตุลาคม สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นกษัตริย์เป็นศูนย์ในการแก้ไขความขัดแย้ง ที่ได้รับผลลัพธ์อย่างไม่สงบและชนบท ฐานะความเป็นกลางเที่ยงธรรมก็ยังมีความหมายและความสำคัญขึ้นเป็นที่รู้จักและเป็นสิ่งที่ทุกกลุ่มทุกฝ่ายต่างมุ่งหวังในสังคมปัจจุบัน

ปฏิวัติตุลาคมอุบัติขึ้นจากการเผชิญหน้าระหว่างเผด็จการกับขบวนการมวลชน ฝ่ายแรกคือร่องอำนาจมายาวนานยึดมั่นมัวโนในลักษณะสมบัติพัสดุของตนเอง และวงศ์เครือญาติมิตรบริวารแห่ครอบคลุมไปทั่วชีวิต เศรษฐกิจของชาติฝ่ายหลังเป็นการรวมพลังของคนหนุ่มสาว ปราศจากสิ่งที่จะต้องสูญเสีย อาจมุ่งมั่นต่อสู้ด้วยพลัง

แรงของความเชื่อความไฟฟันที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง แต่แล้วก็มิใช่พลังที่จะให้ทางเลือกของการเปลี่ยนแปลงแก่น้านเมือง ขบวนการต่อสู้ของคนหนุ่มสาวนี้ ในที่สุดด้วยปัจจัยแวดล้อมกล้ายเป็นสัญลักษณ์ของเสียงเรียกร้องด้วยการเป็นธรรมของมวลชนกลุ่มใหญ่ แน่นอน กิจกรรมและการรวมตัวของคนหนุ่มสาวนี้เป็นการคุกคามโดยตรงต่อปราสาทอำนาจ สมบัติของระบอบ君民-ประภากลางและบริหาร ซึ่งมีปฏิกริยาตอบโต้มิ่งเมืองจากแผนและปฏิบัติการ “ปราบແಡງ” อันเป็นอาชญากรรมปราการเผด็จการทหารมาตั้งแต่หลังสังคมโลกครั้งที่สอง

ผลที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาอันสั้น เป็นสิ่งที่ไม่ได้คาดหมายกันมาก่อน หากอาศัยปัจจัยแวดล้อมจากพลังแรงของมวลชนและการประเมิน

^{๒๙} Chalmers Johnson หนังสือที่อ้างถึง หน้า ๕๖-๕๗

ตัดสินใจ และการกระทำอันผิดพลาดของกลุ่มคน ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่โดยในสาระสำคัญแล้ว การเลื่อมถอยและลื้นสุดของระบบ ถนน- ประภากลับเป็นผลลัพธ์เนื่องมาจากการสภาพและปัญหา ความลักษณะขัดแย้งภายในโครงสร้างของสังคมไทย ซึ่งตอกย้ำในช่วงของการแปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ระหว่างสองทศวรรษที่ผ่านมา ระบบเดิมที่ ทหารขาดความสามารถในการปรับเปลี่ยน โครงสร้างอำนาจและค่านิยมในสภาพแวดล้อมที่ เปลี่ยนแปลงไป พลังของการเปลี่ยนแปลง ไม่อู่น ในฐานะที่จะกำหนดชะตาของบ้านเมือง แต่ปฏิวัติ ตุลาคมเป็นผลลัพธ์ของพลังเศรษฐกิจสังคม ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามสภาพของการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวมา ผลลัพดปล่อยนี้ก่อให้เกิดสภาพและ ปัญหาขัดแย้งใหม่ๆ ทั้งระหว่างระบบราชการกับ สังคมภายนอก และระหว่างกลุ่มพลังเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งเริ่มมีการรวมตัวตามแนวโน้มของสังคม สมัยใหม่ สภาพการณ์เช่นว่านี้นำสังคมไทยมาสู่ จุดหัวเลี้ยวหัวต่อของการปรับเปลี่ยนที่สำคัญยิ่ง อีกครั้งหนึ่ง เป็นปัญหารากฐานของการสร้าง ตุลธรรมทางศีลธรรมและการเปลี่ยนแปลง บท เรียนของระบบเดิมจากการทหารในอดีตที่ผ่านมา พิสูจน์ให้เห็นถึงความล้มเหลวที่จะนำการเปลี่ยน แปลงของบ้านเมืองให้เป็นไปได้โดยสันติ ปฏิวัติ ตุลาคมเปลี่ยนโฉมหน้าการเมืองไทยจากระบบ ອภิสิทธิ์ชนมาสู่ช่วงพัฒนาการไปสู่ระบบของมวล- ชนในทำงกลาง พลังขัดแย้งต่างๆ ปัญหาอนาคต ของสังคมไทยซึ่งข้ออยู่กับความสามารถของสังคมไทย ที่จะสร้างกระบวนการเมือง ซึ่งเปิดประตูให้กับพลัง เศรษฐกิจสังคมพื้นฐานเหล่านี้.